1939 ий
21
ФЕВРАЛЬ
№ 17 (516)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла эллаce пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Марobком ден горком орган

Молодежын чапле движенийжым комсомоллан вуйлатыман

Ленин—Сталин партийын XVIII с'ездшым созыватлыме нерген уверым да тиде с'ездыште Молотов ден Ждавов йолташ-шамычын ыштышаш доклад тезисыштым Советский Союз шемер-шамыч пеш кугу куанымаш дене вашлийыч. Кызыт пўтынь Советский калыкын ик желаний да ик шонымаш—партийын XVIII с'ездшым достойно вашлияш. Санденак советский молодежат тиде исторический с'ездым кугу сеҥымаш дене вашлияш производственный походыш ушнен, социалистический соревнованийым кумдан шара. Кызыт Советский Союз мучко, тугак Марийский республикыштат тиде движений кумдан шарлен. Кажне гражданин ВКП(б)-ын XVIII с'ездшылан да мемнан родной партийлан чапле подаркым ямдылат, нуно тиде пашам моткоч кугу честьлан шотлат.

Пред'с'ездовский кечылаште мемнан Марийский комсомольский организацийыште молодежь коклаce социалистический соревнований кажне кечын кумдаҥеш. Самырык пашазе колхозник, интеллигенций с'ездым у сеҥымаш дене вашлияш шке ўмбакышт конкретный обязательствым налыт. Теве „Красный Волгарь" заводысо комсомольский организацийыште социалистический соревнований да стахановский движений дене чумыр молодежым охватитлыме. Посна стахановец-шамыч производственный заданий шуктымашым 200 гыч 250 процент марте нöлталаш обязатлалтыныт. Комсомольский-молодежный судно партийын с'ездше лўмеш налме обязательствыжым жап деч ончыч да честь дене шуктен.

„У Куат" колхозный комсомольский организацийыште (Звенигово район) партийын с'ездше лўмеш чодра ямдылыше да полеводческий молодежный бригадым организоватленыт. Нине бригада-шамыч ВКП(б)-ын XVIII с'ездшым кўкшö производительность показатель дене вашлияш обязательствым налыныт. Полеводческий бригада 7 миллиард пуд пырчан шурно верч кучедалаш шке ончыланже задачым шынден.

Тыгак „Ушемвур", „Ушемял", „Купсола", „Октябрь" да моло колхозный комсомольский организацийлаштат Ленин—Сталин партийын с'ездше лўмеш комсомольский-молодежный бригадым ыштыме. Нине бригада-шамыч икте-весышт дене социалистический соревнований договорым заключитленыт.

Марийский республика чодраcе комсомольский организацийлаштат комсомолец-шамыч Ленин—Сталин партийын XVIII с'езд лўмеш шарыме социалистический соревнованийым организоватлымаште инициатор лийыныт. Теве „Кугу Какшан" лестранхозышто комсомолка Кудрявцева йолташ тиде соревнованийыш эн ончычак ушнен да пеш сай показательым пуэн. Кызыт Марийский республикысе чыла комсомолец да молодежь-шамычым партийын XVIII с'ездше вашеш чодра ямдылыме планым жап деч ончыч темышаш верч кучедалаш да производственный походыш ушнаш ўжеш.

Тунемше-шамычат тиде исторический с'ездым школышто успеваемостьым нöлталын вашлийыт. Цибикнурский, Сотнурский, Старо-Тор'яльский да моло школлаштат тунемше-шамыч начар отметкым пытарен, сай да отлично отметкым налаш обязательствым пуэныт.

Комсомольский организаций-шамыч партийын XVIII с'ездше вашеш молодежын движенийжым эреак организоватлен да вуйлатен шогаш обязан улыт.

Косолаповский МТС тракторный бригадын бригадирже, РСФСР Верховный Советын депутатше М. М. Попова йолташ.

Фото М. Чуршуковын.

ШЕВЧЕНКОЛАН ПОСВЯТИТЛЫМЕ ВЫСТАВКА-ШАМЫЧ

Днепропетровский исторический музейыште Т. Г. Шевченкон шочмыжлан 125 ий темме лўмеш поэтын илышыже ден творчествыжым отражатлыше кугу выставка ыштaлтеш. Художественный музейыште „Шевченко—художник" выставка почылтын. Шевченко нерген сўрет да репродукцийн картина, тыгак дореволюционный да советский художник-шамычын подлинный пашашт великий украинский поэт нерген шўдö дене представитлыме. Выставкыште солидный верым верысе художник-шамыч: Панин, Решетников, Максименко да молат заниматлат.

Поэтлан посвятитлыме выставка металлург-шамыч культура Дворецеш почылтеш. Дворецын библиотекыже Петровский лўмеш заводын цехлаштыже, пашазе поселкылаште да общежитийлаште Шевченколан посвятитлыме уголок ден витрина-шамычым оборудоватлен. Завод шамычын клублаште да красный уголоклаште, школа ден вузлаште тудын илышыже ден творчествыже нерген беседа-шамыч эртаралтыт.

(„Правда" гыч.)

Заозерная сопкысо вахтыште шогаш правам налшаш верч соревнований

Первый Отдельный Краснознаменный Армийын частьлаштыже Йошкар Армий да Военно-Морской Флотын XXI ий темме кечым пайремлыме годым Заозерная сопкышто улшо флаг дене почетный вахтыште шогаш правам налшаш верч соревнований кумдан шарлен. Соревнованийыште Хасан ер дене лийше бойышто участвоватлыше, „Красного Знамени" орден дене наградитлалтше капитан Дырдин йолташын командоватлыме подразделенийже ончыл верышто.

Вахтыште шогаш боевой да политический подготовкышто отличный оценкым иметлыше подразделений гына правам налеш.

ЧЫЛА НЕРГЕН

Симферополь. Крымыште колхозный пасулаште шошо ага паша тўҥалын. Тракторный бригада-шамыч кылмаш курал кодымо мландым куралыт, шўрат, культивироватлат. Пос на колхозлаште икияшым ўдаш тўҥалыныт.

Ашхабад. Бахарденский районышто 19 колхоз 15 февральлан ўден пытарен. Эр ўдымö участкылаште озым сайын лектын.

ВКП(б)-ын XVIII С'ЕЗДШЕ ВАШЕШ

Кўкшö качестван продукций верч

Лопатинский древкомбинатын 1 номеран молодежный комсомольский смена ВКП(б)-ын славный XVIII с'ездше вашеш 3 №-ан сменам социалистический соревнованийышке тыгай пункт-шамыч дене ўжеш:

Ик сменыште рамылык сырьям 90 кубометр олмеш, 105 кубометрым пўчкаш, бракым минимум марте иземдаш, прогул ден пашаш кодын толмашым йöршеш пытараш, ВКП(б)-ын XVIII с'езд кечылан тунемдыме-шамычым туныктен шукташ да ик пропускымат ышташ огыл, пашазе-шамычын паша ыштыме верыштым арун кучаш, нунын титакышт ден станок-шамыч пудыргымаш случайым пытараш, чыла пашазе-шамычлан техминимумым сдатлаш, сортиментный программым тўрыс темаш да сортностьын коэфициентжым 0,799 олмеш, 0,820 шукташ, пилоставный цехыш сай качестван пилам пуаш.

Тидын дене пырля рейдын ик номеран сменаже деч 150 кубометр сай качестван рамылык сырья дене обеспечитлаш йодына.

Лопатинский древкомбинат пеленсе ВЛКСМ комитет секретарь—ГАЙНАНОВА.

С'ездым шошо агалан достойно ямдылалтын вашлийыт

„Саскан" колхоз член-шамыч (Йошкар-Ола район) моло колхозласе семынак ВКП(б)-ын XVIII с'ездшым достойно вашлийшаш верч тыршат.

Шукерте огыл лийше колхозный собранийыште бригадир, завхоз, конюх да колхозник-шамыч шке ўмбакышт конкретный обязательствым налыныт. Нуно шошо агам чыла шот денат ямдылалтын вашлияш мутым пуэныт.

Бригадир М Смирнов тыгай обязательствым нале: ВКП(б)-ын XVIII с'ездше марте чыла тўрлö минеральный удобренийым ямдылен шукташ. Терысым, ломыжым пасушко шупшыктен пытараш.

Старший конюх И. Смирнов шошо ага марте чыла имньым сай упитанностям ыштен шукташ обязательствым налын.

Николаев.

Обязательствем шуктем

Партийын XVIII с'ездше лўмеш пўтынь Советский Союз мучко социалистический соревнований кумдан шарлен. Тиде соревнований мемнан Марбумкомбинатыштат кугу верым налын. Утларакшым пиалан молодежь коклаште кумдан организоватлыме.

Партийын XVIII с'ездым достойно вашлияшлан мыят социалистический соревнованийыш ушненам да шке ўмбакем тыгай обязательствым налынам:

— 2 ден 3 №-ан буммашина-шамычым ходыш колташлан динамомашинам качественно ямдылен шукташ.

— Электропромын чыла пашазыжым осоавиахим членлан пурташ.

— ВС ден ПВХО значок-шамычлан нормым сдатлаш.

Тиде обязательствем мый честь дене шуктем. Динамомашина-шамыч уже ямде улыт.

Стахановец—МИНИН.

33

Комсомолец-шамыч авангардный рольыштым ончыктат

„Красный Волгарь" заводысо (Звенигово район) комсомольский комитет комсомолец да несоюзный молодежь коклаште ВЛКСМ ЦК-ын IV ден VII пленумшамычын решенийыштым келгын проработыватлен. Санденак пытартыш жапыште комсомольский организаций шке пашажым ятыр саемден. Комсомолец-шамыч производствышто авангардный рольыштым ончыктат.

Комсомолец Колотков йолташ заводышто эн сложно пашам шуктен шога. Тудо моло мастер-шамыч ден пырля пароходлан котел-шамычым ыштат. Тиде важне пашаште рвезе мастер эреак шкенжын талантшым ончыктен шога. Производственный заданийым 200 процент марте тема. Кызыт стахановский школышто тунемеш. Комсомолец - котельщик Пичкасоват производствышто стахановец ыле. Кызыт тудым комсомол комитет руководящий пашаш выдвигатлен.

Комсомолец - сверловщик Богданов йолташат сай мастер лийын. Тудо пытартыш жапыште производственный планым 300 процент марте шуктен толеш. Кызыт тудым пырдыж газет редакторлан сайлыме. Тыгай комсомолец-стахановец-шамыч я т ы р улыт. Шукерте огыл эн сай производственник, комсомолец-стахановец Дмитриевым да Расторгуева йолташ-шамычым руководящий пашашке выдвигатлыме.

Несоюзный м о л о д е ж ь коклаштат массово-воспитательный пашам сайын организоватлыме. Ончыл молодежь шамыч комсомолыш пурат. Январь ден февраль тылзыште молодежь гыч 39 еҥым комсомолыш приниматлыме.

Оборонный пашат вияҥаш тӱҥалын. Кызыт 91 „Ворошиловский стрелок" да 45 ПВХО значкист-шамычым ямдылен шуктымо. Заводышто комсомольский к о м и т е т ы н инициативше дене военный дело тунемме кружокым организоватлыме да тушто 260 пашазе тунемыт. Оборонный пашам организоватлаш да вуйлаташ 12 к о м с о м о л е ц ы м ойрымо. Нуно шке пашаштым сайын шуктат.

Физкультурный пашамат начар организоватлыме огыл. Физкультурный кружокын пашаже эре саем толеш. Комсомолец-шамыч вий дене катокым ыштыме да тудым лум шичме деч загородитлыме. Хоккейный командым организоватлыме. Теле жапыште кок гана физкультурный вечерым эртарыме да кызыт адак ямдылат. Комсомольский комитетын инициативше денак Москва гыч 10 пар лыжный костюмым да 40 штук летний майкым (футболки) налын кондымо. Физкультурный пашам шарымаште Верхолетов ден Александров йолташ-шамыч инициатор да организатор улыт. Физкультурный да осоавиахимовский паша дене „Красный Болгарь" завод бассейныште первой верым налын шога.

ВКП(б)-ын XVIII с'ездлан ямдылалтме шотышто кажне комсомолец с'езд лӱмеш социалистический обязательствым налын. Нуно налме обязательствыштым шуктат. Теве Шверник л ӱ м е ш комсомольский - молодежный судно ремонтный пашам срок деч ончыч пытарен да тидлан переходящий „К р а с н ы й Вымпелым" налын. Шушаш навигацийышке тачак лекташ гынат ямде. Тиде судно кодшо навигацийыште пеш сайын коштын да Советский Союзышто кокымшо премийым налын. Комсорг Ковалев йолташ пашам примерно ышта. Тудын деч шукылан тунемаш лиеш. Такланак огыл именной час дене наградитлалтын.

Ме сеҥымашеш она шогал. Шкенан пашанам адакат сайын организоватлышаш верч тыршена. ВКП(б)-ын XVIII с'ездшым у производственный показатель дене вашлийына.

Комсомольский комитет секретарь—
Архипов.

СОВЕТСКИЙ КАЛЫКЫН ГЕРОЙЖО-ШАМЫЧ

Героический четверкым —Папанин, Ширшов, Кренкель да Федоров йолташшамычым ийын коштшо ий ӱмбач налмылан 19 февральыште идалык теме. Арктикым сеҥыме пашаште м о т к о ч шуко ыштыше, ийын коштшо „Северный полюс" станций 1938 ийын 19 февральыште шкенжын чапле эпопейжым завершитлыш: папанинец-шамычым „Таймыр" ден „Мурман" ледокол-шамычын тале советский морякышт ий ӱмбач нальыч.

Социалистический родинан мужественный да лӱддымӧ эргыже-шамыч, замечательный исследователь ден тале ученый-шамыч йӱштӧ да суровый ий коклаште индеш тылзе годсек илен, Северный полюсым сеҥеныт.

Земной шарын вершиныже гыч—Северный полюс гыч 1937 ийын 27 майыште тӱҥалын Гренландийын серже марте 274 кечыште 2500 километрым утла каен, героический зимовщик-шамыч кажне кечын шке научный исследованийыштым ӱшанлын да спокойно, чарныде да настойчиво шуктен толыныт.

Папанинец-шамычын чудесный пашашт дене, нунын исторический значенийан легендарный дрейфышт дене мемнан социалистический родина сталинский эпохышто илыше, большевистский духеш воспитатлыме айдеме-шамычын могай лийын кертмыштым пӱтынь тӱнялан уэш ончыктышт.

Советский Союзын отважный ныл геройжо Ленинын—Сталинын партий ден Советский правительствын ответственный заданийыштым успешно шуктышт.

Папанинец-шамычын пашаштым мемнан партий, Великий Сталин да пӱтынь Советский Калык куанен ончен, шокшо йӧратымаш дене нунын шотышто заботитленыт, ийын коштшо „Северный полюс" станцийым моткоч кугу вниманий дене шекланеныт.

Северный полюс большевик-шамыч марте палыдыме вер да мияш лийдыме царство ыле. Тушко лӱддымӧ исследователь-шамыч шукерсек мияш тыршеныт. Н а н с е н, Андре, Пири, Амундсен, Седов да моло исследователь - шамычат я трагически пытеныт, я Арктикым освоитлашлан ситыдымын вооружатлымыштым чувствоватлен, мӧҥгеш пӧртылыныт.

Тидыже пале: капиталистический эл-шамыч тыгай кугу пашам ыштен огыт керт, отдельный исследователь-шамыч нимогай поддержка укелан лийын трагически пытеныт.

Северный полюс большевистский эл дене сеҥалтын, серьезный научный исследованийым первой советский ученый шамыч ыштеныт—тиде случайно огыл.

Папанинец-шамычын пашашт—пӱтынь советский калыкын пашаже. Геройшамычын вийышт, мужествышт, энтузиазмышт, научный подвигышт—мемнан родинан куатле улмашт-же, Ленинын - Сталинын великий партийым йӧратымаште да тудлан мучашдымын преданный улмаште.

Ӱдышаш шурно ямде

„Йошкар Марий" колхоз (Роҥго район) шошо агалан чыла шот денат ямдылалт шуын. Урлыкаш шурным сортироватлен о п т ы м о. Кычкен лекшаш ӱзгар-шамычат чыла ачален ямдылыме. Тыгак 40 тонн торфым да 239 воз терысым пасушко шупшыктымо.

Тиде колхоз Руя-Сола ял советыште ончыл колхозлан шотлалтеш.

Вера Румянцева.

Кузе ме пашам ыштена

Козьмодемьянский типографий пеленсе (Кырык-Марий район) первичный комсомольский организаций отчетный период коклаште ятыр кушкын. Кодшо ий тӱҥалтышыште мемнан организацийыште чылажат 7 комсомолец велэ ылегын, таче кечылан организаций 25 еҥыш шуын. Комсомолец - шамыч чыланат ВКП(б)-ын XVIII с'ездше лӱмеш социалистический соревнованийыш ушненыт. Шуко комсомолец производствышто стахановец, ударник улыт (Свешников, Шаров, Аникова).

Комсомолец - шамыч да типографийыште пашам ыштыше несоюзный молодежь большевик-шамычын коммунистический партий историйын краткий курсшо лекмек кумыл нӧлтын изучатлаш тӱҥальыч. Нуно тидым тунеммашке серьезнын относитлат.

Комсомольский организаций пеленсе добровольный общество ден организаций-шамычат пашаштым активизироватлевыт. Теве первичный осоавиахимовский организаций военный дело тунемме занятийым тылзыште кум гана эртара. Кызыт мартен РККА-ын уставшым, винтовкын ма-

териальный частьше-шамычым т. м. тунемыныт. Всесоюзный V-ше химический соревнованийыште ме Кырык Марий район лӱм дене участвоватлен улына да первой верыш лекна.

Но физкультурный паша сайынак ок кай. Тудын пашажым саемдаш эн ондак администраций ден фавзавком мешаят: спортинвентарьым н а л е д а ш средствам огыт пу. Тиде причина денак мемнан комсомолец-шамыч оборонный значок-шамычлан нормым сдатлен огыт керт. А партийный организаций комсомольский организаций дене ок вуйлате.

Мемнан комсомольский организаций н а с е л е н и й всесоюзный переписьыште а к т и в н о участвоватлен. Комсомолец-шамыч вий ден лишыл колхозлаште перепись нерген докладым, беседым эртарыме. Адак „За родину" да „Бой баба" постановкым ончыктеныт. ВКП(б)-ын XVIII с'ездыште Молотов ден Жданов йолташ - шамычын ыштышаш доклад тезисыштым проработыватлымашым организоватлымаштат комсомолец-шамыч шке инициативыштым ончыктат.

В. Гаврилов,

Козьмодемьянский типографийысе ВЛКСМ комитет секретарь.

Марбумкомбинат пеленсе комсомольский организацийын ситыдымаш-шамычше

Марбумкомбинат пеленсе комсомольский организаций Марийский республикысе комсомольский организаций коклаште ончыл верыште лийшаш, но кызыт тиде организацийым первый верыште улеш манаш ок лий.

Марбумкомбинат пеленсе комсомольский организацийыште 500 наре член уло, тиде организацийым большевистски вуйлаташ гын, тиде коллектив образцовый лийшаш, вет тыште комсомолец-шамыч шукыжо пашазе улыт. Но ВЛКСМ комитетын да эн ондак комитет секретарь Костин йолташын вуйлатымышт йӧршеш ситыдымылан кӧра, комсомольский организацийын шуко ситыдымашыже уло.

„ВКП(б) историй краткий курсым" тунемме паша кӱлеш кӱкшытыштӧ огыл, ВЛКСМ комитет моткоч кугу политический значенийым тиде пашам ок возгавитле. Политучебе отделын заведующийже Смирнова йолташ ВКП(б) историйым самостоятельно тунемше-шамычым да кӧ кузе тунеммыштым, але марте пален налын огыл.

Комсомолец кокла гыч ВКП(б) историйым келгын тунемше-шамычат ятыр улыт; теве Кокин, Исаков, Кугенерова йолташ-шамыч да молат ВКП(б) историйым добросовестно да келгын тунемыт. Но Разин йолташ (Марторг) семын тунемшат улыт. Тудо „ВКП(б) историй краткий курс"-ым кас еда малаш вочмыжо годым веле лудеш. Пале, Разин йолташлан „ВКП(б) историй краткий курс" нерген, тудын Марксизм-Ленинизм областьыште основной знанийым чумырышо энциклопедий улмыжо нерген умылтарыме огыл.

Воспитательный паша да культурно-массовый паша йӧршеш огеш ышталт. Смирнова йолташ культурно массовый пашам организоватлымаште ответственный улмыжым але мартеат огеш пале улмаш. Садланак молодежь коклаште да ӱдыр-шамыч коклаште нигӧат пашам ыштен огыл. 8-ше баракыште илыше ӱдыр-шамыч—мемнам монденыт, мемнан дене иктат погынымашым, беседым ок эртаре, красный уголок шотышто шоналтыше еҥ уке, садлан газет ден журналым лудде илена манын жаловатлат. Комсомолец-шамыч коклаштат воспитательный паша ок кай, южо комсомолец-шамыч (мутлан, Казаков йолташ) VII пленумын решенийжым огыт шинче.

Марий-Билямор педучилищыште (Косолаповский район) старший пионер-вожатыйлан ыштыше А. Р. Калинина йолташ. Фото М. Чуршуковын.

Комсомольский организацийыште дисциплина пеш лушкыдо. Тидыжым 10 февральыште лийше комсомольский собраний раш ончыктыш. Собраний кастене 6 шагатлан тӱҥалшаш ыле, но 8 шагатланат 473 гыч 140 комсомолец гына погынен. Собранийыште политучебе нерген вопрос шындалтшаш ыле, но собранийышке шагал комсомолец погынымо дене тиде вопросым вес собраний марте кодымо. Пашазе-Кресаньык Йошкар Армий ден Военно-Морской Флотын XXI идалыкшылан да ВКП(б)-ын XVIII с'ездшылан ямдылалтме нерген, 140 комсомолец гына погынен ыле гынат, обсуждатлаш тӱҥалме. Собранийлан комитет, тугак комсомолец-шамычат ямдылалтын огытыл, садлан собраний моткоч вяло эртыш, выступатлыше шагал ыле, адак выступатлыше-шамыч кокла гыч южыжо обязательствым шоналтыде пуаш тӱҥальыч (комсомолыш молодежь гыч тынар еҥым пуртен шуктем манын ойлышат лие).

Оборонный паша йӧршеш ситыдымын кая. Осоавиахимовский организацийын председательже Фирсов йолташ оборонный подарок ямдылыме паша кузе каймым ок пале, могай организаций шке обязательствым кузе шуктат тидым ВЛКСМ комитетат ок шинче.

Я. М.

Райкомол актив деч ӧрдыштӧ

Куженер. (Телефон дене). 19 февральыште районный активын собранийже лийын. Собранийыште XV областной конференцийын итогшо нерген райкомол секретарь Морозов йолташ докладым ыштен. Доклад деч вара пренийыште 22 еҥ выступатлен. Пренийыште критика кумдан шарлен, но самокритика пеш шагал лийын.

Пренийыште выступатлыше-шамыч районный организацийыште ятыр ситыдымаш-шамычым тӱжвак луктыч. Утларакшым школлаште воспитательный паша начар кайме нерген ойлышт.

Верх-Ушнурский неполный средний школысо учитель Сандаков тушман пашам ыштылын. Йоча-шамычын ӱпыштым ӧкымеш тӱредын, йӱштӧ годым нуным школа гыч поктен луктын. Учебно-воспитательный пашам тӱрлӧ семын кӱрлаш толашен.

Куженерский средний школысо учитель-шамыч Костромина, Рыбакова, Иванов, Петухов занятийышке начар ямдылалт коштыт. Тиде школышто пытартыш жап марте критика ден самокритика йӧршеш лийын огыл. Санденак учебно-воспитательный пашаште шуко ситыдымаш-шамыч улыт.

Бонже-Польский начальный школын директоржо (Морко район) А. В. Тимоев йолташ. Фото М. Чуршуковын.

Комсомольский актив коклаште ВЛКСМ ЦК VII пленум решенийжым нарушатлымаш факт лиеден. Морально разложитлалтше элемент-шамыч ваштареш решительно кучедалме олмеш, южо комсомольский актив шкеат йӱмаште варненыт. Теве Марышева, Никонов, Комелин, Сидоров да молат йӱын коштыныт.

Райкомол актив-шамычым пашашке мобилизоватлен моштен огыл. Актив комсомольский пашаште участийым огеш принимайтле да нимогай поручений ыштат уке. Актив райкомол деч ойырлен, а нуно „райкомол огеш полшо"—манын кычкырат.

Райкомол актив-шамычым пашаш мобилизоватлыме шотышто шкенжын слабостьшым ончыктен. Санденак райкомол ден актив коклаште тыгай ойыртемыш лийын.

К. А.

КНИГА ДЕНЕ КУЗЕ ПАШАМ ЫШТЫМАН

КОКЫМШО СТАТЬЯ

Лудмеке записьым ышташ—тиде важный этап. Тиде знанийым сайракын переработатлаш да воспринимайтлаш, тудым ушеш основательно пеҥгыдемдаш полша.

Книга дене пашам ыштыме годым запись заключительный этап семын лиеш.

Запись—тиде пален налме знанийым переработатлымаш. Садлан возышо еҥ книган текстшым механически ынже переписыватле, а книган материалжым шке мутшо дене изложитлыже. Конечно, книгам изучатлыме годым посна формулировкым, мысль-шамычым дословно возен налаш полезно. Но цитата-шамыч кеч кунамат иктаж могай основной положенийым пеҥгыдемдыше, иллюстрироватлыше лийшаш. А основной мысльжым да тиде цитата деч вообще иллюстрироватлыме материалжым шке мут дене излагатлыман.

Запись кӱчыкын да содержательный лийже манын тыршыман. Южгынам тыге манит: мыняр шуко возен налат, тунар шуко ушеш пеҥгыдем кодеш. Тиде чын огыл. Кӱчыкын да моштен возымо записьыште кеч кунамат основной, главный лиеш. Ты годымак моткоч кумдан, но удан возымо записьыште южгынам основной мысль-шамыч огытат лий. Мысль-шамычым кӱчыкын возен моштышашлан, лудмо материалын содержанийжым раш умлаш кӱлеш.

Форма шотышто запись тӱрлӧ лийын кертеш. Книга дене пашам ышташ шукерте огыл тӱҥалшылан да тиде пашаште опытшат шуко огыл гын, тудлан конспективный форман записьым, вес семын манаш гын, лудмым шке мут дене кӱчыкын каласен возаш, рекомендоватлаш лиеш.

Лудшо еҥ законченный мысльым содержатлыше посна отрывкым лудын лектеш, да мом лудмыжым туге возаш тӱҥалеш, кузе тидым, например, йолташыж дене ойлымо годы каласа ыле. Теве тидым „ВКП(б) историй краткий курс" гыч налме текстеш ончыктена (101 стр.).

„Диалектика шкенжын основыштыжо метафизикылан вигак противоположный.

1. Марксистский диалектический метод тыгай основной черта-шамыч дене характеризироватлалтеш:

а) метафизикылан ваштареш лийын диалектика природым иктыже-весыже деч ойырлен шогышо, иктыже-весыже деч изолированный да иктыже-весыже деч независимый предмет-шамычын, явлений-шамычын случайный скоплениемышт семын огыл,—а кылдалтше, единый целый семын онча, кушто предмет-шамыч, явлений-шамыч иктышт-весышт дене органически кылдалтыныт, иктышт-весышт деч зависитлат да иктышт-весыштым обусловливатлат. („ВКП(б) историй", 101 стр.).

Шке мут дене каласымаш: „Марксистский диалектика природым единый целый семын онча, а метафизика тудым иктыже-весыже деч независимый предмет-шамычын, явлений-шамычын случайный скоплениемышт семын онча. Диалектика метафизикылан противоположный".

Тиде отрывкымак, наглядность лийже манын, тыге возаш лиеш:

Марксистский диалектический методын основной черта-шамычше:

1. Марксистский диалектический метод точка зренийже гыч природа шке шотшо дене кылдалтше, единый целый улеш.

Метафизикын основной черта-шамычше:

1. Метафизикын точка зренийже гыч природа—икте-весе дене кылдалтыдыме, случайный явлений-шамычын суммыжо.

Кокымшо вариантым утларакшым рабочий записьлан шотлаш лиеш.

Рабочий запись чыла тӱрлӧ форма записьым кельштарымаш улеш: планым, тезис шамычым, конспектым, цитатный материалым. Кӱшнӧ тыгай рабочий записьын тӱҥалтышыжым гына ончыктымо. Рабочий записьым чыла моло элемент-шым ончыл гоч шоналтен ышыман записьын порядок дене расположитлыман. Например, основной положенийым планын пунктшо семын каласен возаш лиеш, умбакыже тудын развитийже, подпункт семын, каласыме положенийым пеҥгыдемдыше цитата лиеш. Але, например, основной мыслын итогшым подводитлыше вывод семын тезисым возаш лиеш.

Тезис шке формыжо шотышто кӱчыкын формулироватлыме да категорически (вопрос семын огыл) каласыме положений улеш. Тезисыште основной положений да тудым доказатлыме аргумент уло. Тезис примерлан „ВКП(б) историй краткий курсын" первый главаже почеш улшо выводым шотлаш лиеш. (25 стр).

„Российыште марксистский социал-демократический рабочий партий эн первой народничество ваштареш, тудын йоҥылыш да революций пашалан вредный улшо взглядше-шамыч ваштареш кучедалмашеш создаватлалтын".

Мутат уке, записьым раш да аккуратно ыштыман.

Ю. В. Розинский.

Йошкар Армий ден Военно-Морской Флотын XXI идалыкше вашеш

Куженерский районный колхозный школышто осоавиахимовский организаций Йошкар Армийын XXI идалыкшылан чыла осоавиахимовский член шамычын ПВХО значоклан нормым сдатлен шуктымыштым обеспечитлаш обязательствым налын. Хоровой кружок тӱрлӧ муро шамычым (Тачанка, Каховка, Конармейская да тулеч молымат) ямдылат. **М. Ф. Макматов.**

* * *

Тыгак „Ленин сола" колхоз пеленсе драматический кружок (Морко район) тӱрлӧ муро-шамычым да „18 ий" пьесым ямдыла. Пайремлан ямдылалтмаште молодежь-шамыч активнын участвоватлат. **В. Белов.**

Шошо агалан ямде улыт

„Ушем ял" колхоз (У-Торъял район) шошо агам отличнο ямдылалтын вашлияш тырша. Колхозышто ял озанлык машина-шамыч ачален шындыме. Ӱдышаш шурным 100 процентлан сортироватлен кукшо верыш оптымо. Имне-шамыч сай упитанностян улыт.

Посна колхозник-шамычат шошо агалан образцово ямдылалтын вашлияш тыршат. Теве С. Янгобышев 500 тонн торфым шупшыкташ обязательствым налын ыле. Тудо тиде обязательствым шукта. Торф лукмо кечаш заданийым 150—200 процент марте темен толеш. Моло колхозник-шамычат шке обязательствыштым шукташ тыршат. **И. В. Егошин.**

17 февральыште Йошкар-Ола—Роҥго—Куженер—Параньга—М.-Турек—Косолапово—Шернур маршрут дене мотолыжный командылан старт пуалтын. Тиде команда верыште XVIII партс'ездлан ямдылалтме паша дене масса коклаште агитацийым эртараш тӱҥалеш.

Снимкыште: Мотолыжный пробегыште участвоватлыше-шамыч.

КАПИТАЛИСТИЧЕСКИЙ ЭЛЛАШТЕ

Английский колонийлаште пудранымаш

Британский Гвианыште (Южный Америкысе английский колоний) сахарный плантацийлаште забастовочный движений шарла. Пашазе-шамыч ден полиций коклаште столкновений лиеда. Кодшо кечылаште бастоватлыше - шамыч английский чиновникын автомобильжым шогалтеныт. Толын шушо полицейский отряд пашазе-шамыч ӱмбак лӱйкалаш тӱҥалын. 3 пашазе колен да шуко еҥ сусырген.

Английский печатьын увертарымыже почеш, Ямайка островышто (Центральный Америка) всеобщий забастовкым увертарыме.

У венгерский правительство

У венгерский правительствым составитлаш ожнысо просвещений ден культ министр Телекилан поручитлыме. Телеки премьер-министр постым налын. Просвещений ден культ министр постым Хоман (Дараньи кабинетыште просвещений ден культ министр ыле) налын. Моло министр шамыч шке постеышташ кодыныт.

Атлантический океаныште американский флотын маневрже

13 февральыште Атлантический океаныште американский флотын кугу маневрже тӱҥалын. Маневрыште 140 военный корабль да 100 самолет участвоватла. Маневрын тӱҥ задачыже—Панамский каналым Европысо тушманле державын нападенийже деч аралымаш. Атлантический океаныште тыгай кугу маневр пытартыш 15 ийыште первой эртаралтеш.

КӰЧЫК УВЕРШАМЫЧ

Шернур. Марий-Сола неполный средний школышто тунемше-шамычлан яра жапыштым веселан эртараш посна зал уло. Туштο тӱрлӧ газетым, журналым йӱкын лудыт, шахмат, шашке, домино дене модыт. Шукерте огыл тиде залеш радиом шындышт. **В. В.**

* * *

Параньга. Куракинский средний школышто ГСО значоклан нормо сдатлымашым сайын организоватлыме. Кызыт тиде тема дене лекций эртаралтеш. Лекцийым М. Гурьянов йолташ лудеш. Тунемше-шамыч кокла гыч 50 еҥ ГСО значоклан нормым сдатленыт. **А. Иванов.**

* * *

„Йошкар май" колхоз пелен (Морко район) осоавиахимовский организацийым организоватлыме. Организацийышке 9 еҥ членлан возалтын. Организаций вуйлатышылан М.Смирновым сайлыме.

Кызыт организаций оборонный пашам организоватлаш пижын. **П. Павлов.**

* * *

Шукерте огыл Цибикнурский средний школышто (Йошкар - Ола район) А. С. Пушкинын илышыже да творчествыже нерген лекций лийын. Лекцийым чыла комсомолец да тунемше-шамыч толыныт. Лекцийым А. Е. Ершов йолташ лудын. **М. Дубровин.**

ТӦРЛАТЫМАШ

18 февральыште лекше IV-ше страницыште печаталтше „Колыштса РВ—61 шойыштеш" статьяштыже Шиллер олмеш, Мольер манын лудман.

АНТИРЕЛИГИОЗНЫЙ ПАШАМ ВИЯҤДАШ

Ожно кажне ийын февраль тылзыште шемер-шамыч религиозный пайремым—ӱарням ыштеныт. Тиде пайрем шкенжын обрядше-шамыч дене шемер коклаште религиозный влиянийым шараш призыватлалтын улмаш.

Ӱарня пайремын эн кугу размахше утларакшым изарня кечын лийын, санденак тиде кечым „широкое разгулье" але „разгуляй" кече манын лӱмденыт. Тунам йӱын орышо молодежь имньым кычкен гулян кудалыштыныт. Тыгай койыш южо вере быт гыч алят кораҥын огыл.

Рушарня кечын ӱарнян пытартыш кечыжым пайремленыт. Тиде кечын религиозный хозяйке-шамыч мусорым мойын йӱлалтеныт, адак икте - весыштын вашлийын прощенийым ыштеныт, санденак рушарня кечым „прощеное воскресенье"—манын лӱмденыт. Тиде „прощеное воскресенье" кечым утларакшым кулак-шамыч вученыт да тудым нужна кресаньык-шамычым закабалитлаш кучылтыныт. Тылеч посна ӱдрамаш-шамыч шӱгарыш-ке погынен колышо-шамычым шарненыт да нунын чонышт ила манын прощенийым йодыныт.

Ӱарня пайремым эртарымеке „чистый понедельник" маниме великий постын первый кечыже тӱҥалеш. Тиде кечын верующий-шамыч шкеныштын илыме верыштым пуйто тӱрлӧ нечиста деч эрыктат. Чыла тиде факт тошто бытын содержанийже нерген ойлат.

Кызытсе условийыште ӱарня исключительно вредный да реакционный пайрем улеш. Церковник да сектант-шамыч тиде пайремым шкеныштын враждебный пашаштлан использоватлаш тыршат. Нуно религиозный пайремым организоватлен пашашке лекдымашым, трудовой дисциплина пудыртымашым, производственный заданий кӱрылтмашым ышташ тӧчен шемер-шамыч коклаште агитацийым колтат. Теве „Трактор Ушем" колхозышто (Оршанка район) южо член-шамыч чодра пашам коден рошто ден крещений пайремым ышташ мӧҥгышкышт кудалыныт. Сектант-шамычын вражеский агитацийыштым колыштмо денак тений 18 январьыште крещений кечын Керде ялыште (Оршанка район) 21 ученик школыш толын огытыл, санденак занятий кӱрылтын. Ниже пример - шамыч южо отсталый шемер-шамычын церковник да сектант-шамыч агитаций влиянийыш логалмышт нерген ойлат.

Ӱарня—тиде древний славян-шамычын да европейский моло калыкын теле пайремже. Нуно природышто нимом палыдыме еҥ улмышт дене, теле кечын шошо кечыш савырныммыжым лӱмеш тиде пайремым ыштеныт. Древний славян-шамыч природын теле гыч шошыш савырнымыжым посна заклинаний дене палемдаш кӱлешлан шотленыт, пуйто тыге ыштет гын велә шуко киндан, вольыкан лият. Пайрем тӱҥалме деч ончыч древний славян-шамыч обрядым эртарен ӱарням ӱжыныт.

Ӱарня пайремым ыштымышт годым древний славян-шамыч колышо еҥ-шамычым шарнен сийленыт да кеҥеж пашаште нунын деч полышым пуаш йодыныт. Тыге славян-шамыч колышо-шамычым сийлыме дене пырдя шкеныштымат сийленыт. Тунам вунын угощенийышт калитлалтше кӱеш кӱештме мелна улмаш, а изиш варарак-шым шӱжер, ӱй, сыр да ӱмбал дене угощатленыт. Тыгай угощений ик ешын да вес ешын колышо еҥыштым шарнен шӱгареш ала мыняр кече эртаралтын. Славян-шамыч колышо еҥын чонжо эре ила да вунын чонышт пеш виян манын шоненыт.

„Нечистый сила" шотышто славян-шамыч чылгат вес семын шкеныштын обрядым эртареныт. Теле жапыште йӱштӧ кече лийма-шым, пораным, да молымат „нечистый силын", айдемылан осалым шонышо духын гуляймыжлан шотленыт. Пуйто тиде „нечистый сила" айдемылан эҥгекым конда да тудо теле жапыште еҥ-шамычын суртысо мусырешышт шуко погынен кодеш. Савденак тиде мусырым ик верыш чумыреныт да ӱарня годым йӱлалтеныт, тыге нунылан „нечистый сила" деч утаралтмыштла тучын.

„Нечистый силам" да тулеч моло осал духым лӱдыкташлан славян-шамыч шке тӱсыштым вашталташ кӱлешлан шотленыт. Садланак нуно ӱарня годым, утларакше рошто годым ӱмбакышт ужгам, тулупым савырен да шӱргешышт маскым чиеныт.

Тылеч посна пайрем годым гармоньым шоктеныт, заслоным, тӱмырым да чойыным мойын кырен йӱкым луктыныт. А тидыже пуйто айдемылан эҥгекым кондышо духым лӱдыктен колтымаш лийын. Тиде цельланак чаҥым кыревыт.

Комсомольский организаций-шамычлан ӱарнян осаллыкше да кужечын лекмыже нерген верующий-шамыч коклаште келгын умылтарыман.

Радайкин.

Отв. редактор— **К. А. ЛЕНСКИЙ.**

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.

Упол. Главлита Мар. АССР А—111. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.